

NAPREDNJAK

List hrvatske pučke napredne stranke.

Pretplata: na godinu Kr. 5.— Na pò god. Kr. 2.50. Za inozemstvo suviše pošt. trošak.

IZLAZI SVAKOG PETKA

Izdavač, vlasnik i tisak „Pučka Tiskara“

Pretplata šalje se administraciji. Pisma šalju se uredništvu. Rukopisi se ne vraćaju a neplaćeni se listovi ne primaju. Oglasi se računaju po 16 para po petiti retku; za više puta — — — — — Plaća se sve unaprijed.

NAPREDNJAK

List hrvatske pučke napredne stranke.

Pretplata: na godinu Kr. 5.— Na pò god. Kr. 2.50. Za inozemstvo suviše pošt. trošak.

IZLAZI SVAKOG PETKA

Izdavač, vlasnik i tisak „Pučka Tiskara“
D.r V. Iljadica i drugovi — Šibenik.
Odgovorni urednik: IVAN SLAVICA.

Pretplata šalje se administraciji. Pisma šalju se uredništvu. Rukopisi se ne vraćaju a neplaćeni se listovi ne primaju. Oglasi se računaju po 16 para po petiti retku; za više puta — — — — — Plaća se sve unaprijed.

Oko Balkana.

Energična odlučnost i brastvo. — Mobilno stanje. — Velika mobilizacija. — Kreševa i pobjeda kršćana. — Krv se lije...

Oko vrole kaše.

Stoji po srijedi zdjela puna vrole kaše, oko nje je nekoliko ljudi jaka apetita, vrte se s desna, vrte s lijeva, svaki bi se rado mašio, ali boji se, da se ne opari. Još se više boji, da drugi megjuto ne zagrabi, a on ostane prazna želuca i nezadovoljena apetita.

Tako nama izgledaju ovo dana velike države evropske pred mogućnošću rata na Balkanu. Boji se jedna zaskoka druge, a sve, ili bar neke, boje se naglosti i bezobzirnosti malih državica na Balkanu.

Ta to bi bilo užasno, to bi bilo nešto nečuvano, kad bi mali u toj općoj pometnji pokušali svu kašu, a velikima ostavili zdjelu praznu. A da se taj gjavolji slučaj ne bi desio, treba upotrebiti sve sile uma i lukavosti, te male učiti pameti, pristojnosti i prisobnosti. Kod velikih je pamet, a maleno je mlado — i ludo.

Ipak jednom.

Odavna se je politika radi balkanskoga problema zaoštravala i dosizala je ekstremitet, ali bi evropska diplomacija radi *status quo*-a segnula svojom okrutom rukom i krištala je, da se zaštitu interes balkanskog mira. Ta nečuvana snjelost velevlasti, odurna do skrajnosti, nalazi svoj začetak u onoj bezrazložnoj i kukavnoj nezasićenosti, koja dirigira svim državama u Evr. pi, da idu tom krvničkom stazom. I ako je naš narod najtežu bijedu trpio, ipak ta civilizacija, ta kulturna Evropa tražila je svoj suverenitet u riješavanju tog spora. htjela je uza sav zdravi rezon da daje svojim postupanjem najgadjnju svjedodžbu o svojem nehumanitetu i nekompatibilitetu, da se pomogne bijednoj raji. Toj kontrakciji, gdje je vladao interes lični na štetu pravde i jednakosti, imamo da zahvalimo što su naša braća toliko pretrpjela i što su ostala u nekulturi i ropstvu. To tako nije moglo da dalje ide, da vlada taj zločinački duh, jer je sloboda potlačenih potrebna u ime čovječanstva, u ime kulture i radi našeg nacionalnog obezbijegjenja i napretka. Naše slavenske balkanske države pregnule su bile više puta, da toj infamiji dogu na kraj, ali na putu priječio im je korak evropski status quo. Tim trikom bilo je dovoljno, da se u zametku uguši svaki pokret humaniteta i pravde. Doba je prolazilo, i ostalo je na istome, dok evo nije došlo ipak vrijeme, da se tresne o zemlju tim zlatnim prstenom, a da vruća krv zarobljenoga poškrupi balkansko tlo u ime spa-enja. Balkanske države pokrenuše dakle naj-zbiljniju akciju, da pomognu bijednoj raji.

Diplomacija.

Nije od jučer da na Balkanu mira nema. Njega ne će ni biti dokle god se na njemu ne uvede stanje saglasno sa opravdanim težnjama naroda balkanskih. Otkad je konjsko kopito iz Azije pregazilo ona naša polja, stenje hrišćan-ka raja pod nesnosnim jarmom. U više mahova je uprla, da se tog jarma oslobodi, pak evo i sad kao da je kucnuo čas da se turskoj sili učiniti kraj za uvijek.

Ali evropska diplomacija kao da nije tog nazora. Taj svoj nazor ona je dovela u krjepost i onda, kad je pobjedonosna ruska vojska došla pod Carigrad i u San Stefanu utanačila mir sa Turskom. Evropska diplomacija sve je to okrenula tumba i dovela Rusiju i balkansku sudbinu u Berlin.

Taj svoj nazor ona hoće da nametne svima

opet i sada, kad balkanske države uslijed držanja Turske i stanja hrišćanskih naroda u njoj biše prisiljene, da svoje vojske stave u mobilno stanje i da eventualno jednom za uvijek obračunaju sa turstvom u Evropi.

Ko zdravo misli ne može, da ne vidi, da je ovo stanje na Balkanu jedinom i trajnom pogibelji rata, pred kojim toliko strepe evropske države. U interesu mira to se stanje mora ukloniti. Što prije, to bolje. Kome je zbilja do mira, mora da riješenju balkanskog pitanja pristupi odvažno i iskreno, a svega toga mi ne vidimo u postupanju evropske diplomacije, koja i ovi put igra ulogu odviše prozirnju.

Sebičnost i neiskrenost

evropskih država i vještina njene diplomacije u zaplićanju kao sunce jasnog balkanskog pitanja dovodi stvar na sasna druge, staze nego je ona mirnog i pravednog riješenja.

Febrična akcija oko mirnog izlaska iz ovog napetog stanja, što ju od nekoliko dana vode diplomatski krugovi, ragja nokim veoma sumnjivim plodom. Vijesti, koje se ovd dana šire, donose rezultate, megjusobno oprečni, im jedan donese nešto utješna, drugi već to potpuno i pun je precernih slutnja.

Akcija država izgleda ne kao kakva ozbiljna briga, da li kao prosto i očito izigravanje i osujećivanje megjusobnih nastojanja.

Uspjesi dogovaranja.

Dolazi vijest, da je došlo napokon do sporazuma, pod koje uvjete da, velike države učine korake kod balkanskih državica i kod Porte.

Dolazi druga, da je sva pogibelj, što Engleska ne će da se učini zajednički korak kod Porte, nego da se to učini pojedinačno, e da ne bi inače to izgledalo kao kakva prijateljstva Turskoj.

Opet je odlučeno, da kod država balkanskih intervenuju Rusija i Austrija prije, a tek iza toga, da će se naći forma i način, kako da se intervenuje kod Tur-ke.

Glavni tenor predloga je, dakako, da se zapriječi povećanje teritorija balkanskih država na račun Turske; ako bi baš bilo nemoguće zapriječiti rat, da ga se lokalizuje dogovorno i složno.

Nu, dolazi Austrija i opaža, da se ona ne će preventivno obvezati na lokalizaciju rata, dok joj se ne zajamči, da će se uspostaviti *status quo ante* za slučaj, da balkanske pobjedonosne vojske uguju u turski teritorij i okupiraju ga.

Boji se dakle Austrija gotova čina, pak ne će da bude nasamarena preventivnom obvezom o lokalizovanju rata.

U Londonu pak jasno i otvoreno govore, da, ako dogje zbilja do rata, on mora biti lokalizovan i nijedna evropska država ne će se u rat uplesti.

Kad je rekli sve gotovo, eto nove vijesti. Sasonov dolazi iz Pariza u Berlin, a ruski poslanik u Beču Giers nosi mu nova priopćenja od strane Berchtolda.

Zaoštreni odnošaji.

Ta ideja narodnog oslobogjenja, iz srca začeta, krenula je k svome ostvarenju. Po dvorovima balkanskih vladara nestalo je one smušenosti i oportunitizma, već je na čelo borbe, koju narod po balkanskim državama traži, stupio sam vladar, sama „diplomacija“, koja je prije zazirala od svake takve akcije, koja je strepila pred balkanskim

zapletajima. U toj odlučnosti ima doista i samih nutrnjih razloga, ali ne trebamo ih ispitivati. Mi se nalazimo pred faktom, koji gledamo na svoje oči, te učimo iz ovog stanja narodnog kretanja i oružanja velike stvari. Inumitetna obrana narodnog opstanka jedino je uvjetovana u narodnoj energiji i srčanjoj volji. Zato možemo, da se divimo ovim momentima, kad su balkanski vladari stvorivši megjusobnu ligu, bez obzira na kriješću evropsku diplomaciju, preduzeli ovakav jedan dostojan korak narodnog ponosa i časti. Uslijed toga nastale su iznimne mjere u svezama pojedinih država, evolvirao se je prijašnji genre i nastala je anarhija volja i zahtjeva. Zaoštrio se je, ugrožio se je položaj.

Mobilizacije.

Kako javljaju sve vijesti, sve četiri države balkanske lige narediše u svojim zemljama opću mobilizaciju, koja je zastrašila, odnosno zaprepastila Evropu. Toj se odlučnosti nije nadala i onda su povrvile razne akcije i protuakcije, pregovaranja, e da se izbjegne groznoj katastrofi rata. Svi se boje rata. Ali neka. Mi se njega najmanje imamo bojati. Našemu pocijepanome narodu ne može grge biti, pa zato moramo želiti jednu konačnu integraciju svih naših sila, do čega može da nas dovede jedino rat. Rata se boje druge države, a osobito Austrija. Zato je Austrija najvećma poradila, da se bilo kako rat zapriječi. Po Sofiji i Beogradu, Cetinju i Ateni narodno oduševljenje broji svoju kulminaciju i toj buri osjećaja ne da se na put stati. Toj uzvišenoj želji, da se toliko hiljada zarobljene raje pomogne, ne smije se niko suprostaviti.

Prijestoljna besjeda.

Očekivao se je nestrpljivo taj čas, kad je kralj Petar pred svojim narodom srpskog i hrvatskog imena sreem i dušom prozborio, ulivši u svoje riječi onaj narodni žar, koji emfazom puni sada narod za oslobogjenje zarobljene braće. Ko da je iz narodne duše govorio, ko da je svačiju misao jasno precizirao, najvećom odlučnošću pozdravio je rat, koji ima da donese svijetla i slobode. Narod je najvećom ljubavi saslušao te iskrene riječi svog milog vladara i tada je nastao onaj uzvišeni čas narodne manifestacije, kad osjećaji govore najdivnijom pjesmom. Na toj općoj narodnoj skupštini apostrofirao se je identitet narodne volje i afirmirao se je taj veliki val narodne ogorčenosti, velikog impulsa, da se narod srpski opet lati zahrgjalog handžara i da posveti vrućom krvlju u amanet predati zavjet...

U isto doba Narodno Sobjranje u Sofiji jakom svežinom i vanrednom odlučnošću okrijepilo je uspaljene duhove nepreglednih masa, koje su oduševljeno akklamirale ratu. Te dvije proborene riječi, koje izjavise narodnu volju, našle su svog pravog smisla u riječima kralja Nikole, koji je pred svojim hrabrim Crnogorcima dao svojom besjedom najizrazitiji karakter tom narodnom oduševljenju.

I tako prijestoljna besjeda slavenskih balkanskih vladara ojačala je narodnu energiju i pokazala se je u vidnijem obliku potreba balkanskog rata. Ta potreba došla je do svoje jake izrazitosti i od nje uzmaca ne može biti.

Balkan u akciji.

Dok evropska diplomacija još i dalje gadi svoju staru pjesmu, i dok Poincareov predlog zanima

SE NE VRAĆAJU. - POŠILJKE NEPLA- NE PRIMAJU SE. - - E RAČUNAJU 16 PA- ETIT RETKU, A ZA TA PO POGODBI. NJA I ZAHVALE 20 A PO RETKU. - - -

INAJSTIĆ.

Iljadica i drugovi

ponos Milanaca ipatičan, kao što ki ponos, ali je ostojan divljenja, in; on je plamen, e, on je moralna čudnovatu aktiv- aj radi mnogih ajživahniji, naju- je, -duguje svoj

ziliti, ako mog i alno čuvstvo, naći alijani bili psiho- samo prema svom nego najvećma evo to je baza a.

na logično izviru, gi tijekovi unu- ke. Nacionaliste ferentni naprama politike i nekomu rga kao ispraznim vcima. Sada, a da e pred nekoliko estellini objeloda- lia“ nekoliko čla- rugi irendetizam“, upirao u dužnost, pitanja Podueva

oslobodimo one manja, a svi znaju, u svojoj veoma knjigama, u kon- ia, nije nikad za- itanja i probleme je razlika izmegju e bave ovim pro- icionalista), samo ene stranke kon- zivota cilj samoj vvlja svrhu nacije n naime hoće — njegovu misao, a

seoske djece s kojom ptica, razuzdan kao šao čas poslan od sposobnost stvaranja razvijati, učiti zanat, umjetnički izražaj. iti preslice s konča- u vretencu izdupsti rno olova, da zvuci aricu ili dragu kojoj e vježbati se gradeći Bosne, što je stradao kiteći je izragjenom ma. Ta drvena obuća ar onda načini sljaku buvene; u toj prvaj rirode momče je po- osjećanje forme i ičku inteligenciju. Za- ića, Antu Starčevića, izrezujući ih u drvetu; ije u drvetu, zatim u

om čudotvoreu čak i gje u zadarskom „Na- o darovitom pastiru, iue poticao je vigje-

OBJAVA

Čast mi je staviti do znanja mojim štovanim mušterijama i cienjenom občinstvu da sam moj „Hotel Krka“ premjestio na nje-

MARKO MARKOVINA

SPLIT
TELEFON 93.

Skladište i zastupstvo
Peći i šparherda.

OGLAS

Gradjevno Poduzeće

Petar Blasoffi & Frano Škofon
Ispisani nadzidarski majstor u ŠIBENIKU

mozgove evropskih intelektualaca, na Balkanu to ornžje je prekrilo cijele zemlje i polja, bojna se trublja oglašuje.

Već stižu vijesti, da su srpske i bugarske čete stupile na tursko tlo, pa je radi toga došlo u zanimanim krugovima do panike i uzrujavanja. I u Londonu i u Petrogradu slabo vjeruju u dočanje mira. Srpska vojska prolazi po Bugarskoj, svuda oduševljeno pozdravljena. Kralj Ferdinand imenovan je vrhovnim zapovjednikom sjedinjenih država. Po balkanskim državama svuda su zatvorene škole, svuda vlada ratno napeto stanje. Rat je jedino zanimanje. Gjacji se upisuju kao dobrovoljci, a ženske formiraju dobrovoljačke čete bolničarkâ. Željeznice su posve dignute prometu, a stavljene u službu ekspediranja vojske i ratnog materijala. Stari i mladi bez razlike hoće u rat; po cijelim zemljama bojni narodni ustanak. Iz tog vrijeme dopre kadgod po koja značajna vijest o kojem znatnijem okršaju na granicama. Megjutim i Turska ne miruje; ne samo što je provela osobitu mobilizaciju, nego je svoju vojsku koncentrirala i porazmjestila na granicama.

Uzalud trud

jer opet na koncu vrijedi onaj trajni moral, koji ne da mira sebičnoj Evropi i njenoj lukavoj diplomaciji i koji je sadržan u riječima, da na Balkanu treba sveg računati sa nepredvidivim slučajevima. I eto, rekbi, da se taj slučaj i obistinjuje.

Zadnje su vijesti:

Crnogora

je prekinula diplomatske veze s Turskom i opozvala svog poslanika. Sad imaju riječ puške i topovi.

Iz omladinskih krugova.

Rad ujedinjene dubrovačke omladine.

Velikim veseljem konstatujemo žilavi i prijegorni rad naših drugova nacionalista na jugu Dalmacije. Vanredan je bio uspjeh već na prvom koraku, koji je preduzela dubrovačka nacionalistička omladina. Sa proglašenom na građanstvo bila je pozvala na sastanak svakoga, koji je ogorčenjem pratio ovaj kuburni i nesnosni stadij u našem narodnom životu. Odaziv je bio velik i brojna, te s tog sastanka poniješe naši drugovi osobiti uspjeh, da ohrabreni prvom dobivenom bitkom još energičnije i voljnije prionu uz agitaciju i rad. Napredovali su, i osjećamo š njima ono veliko zadovoljstvo, kakvo može da osjeti jedino naše buntovno srce. Naša se braća nijesu zadovoljili sa tim momentalnim napretkom, te veseli nas, da možemo zato istaknuti, kako se naše stanovište i u tome razlikuje od onih prijašnje omladine, koja bi zaslijepljena prvim jakim utiskom padala u neki slatki san. Mi hoćemo neprestane i jake borbe, koja nas nikad ne smije da umori. Ujedinjena omladina jačom snagom, potenciranom energijom daje se na veliki i teški rad, koji će nam donijeti ne daleko no doskora ono već davna ožugjeno i teškom mukom očekivano oslobođenje.

Ujedinjena dubrovačka omladina držala je kroz ovo mjesec dana nekoliko javnih skupština po svojoj okolici. Koliko li je samo svijesti i energističkog morala u tom temperamentnom shvaćanju visoke dužnosti prema narodu! Naši se „očevi“ ne miču i ne mogu da se nikako slože za jedan formalan sastanak, a megjutim natežu se konvencionalnim polemikama i ispričkama, dok ujedinjena naša omladina stopivši na čelo ove teške narodne borbe ide u narod, složna, radi i osviještava mase, od naših „otaca“ zlorabljene za izborne svrhe i kampanje.

Iza Krčule, Starograda i Cavtata dubrovačka nacionalistička omladina preko svojih odaslanika držala je ovih dana tri druge skupštine sa velikim uspjehom, koji nas bodri i jača u započetoj borbi. U Šlanome bio je sazvan sastanak od g. Milana Milića 29. IX. u Šlanskoj Čitaonici, gdje se je sakupilo veliko mnoštvo iz Šlanoga i okolice. Naš brat Marko Šutić u kratkim je potezima ocrtao položaj u našoj domovini od Khuena i Handela do danas, te je osobito istakao ovaj skandalozni i barbarski postupak sadanjeg režima, pa naglašava, kako je tome kriva naša nesloga i naše mrtvilo. Skupimo se u jake i svijesne redove i odhvat ćemo se! Govorio je i brat Mato Šišić, koji je rastumačio naš program i njegovu svrhu, jer da je ovaj program neminovno potreban, dok su naše stranke mrtve i nesposobne. Oduševljava prisutne za jedinstven rad i za jaku manifestaciju osjećaja. Uz još nekoliko ostalih govora ta se je skupština razišla utrviši put složnoj akciji i učrvstivši jak

temelj narodne solidarnosti, spontane i svečane. Istog uspjeha i s istim djelovanjem i radom obavili su se pouzdani sastanci 30. IX. u Čepikućama i u Dolima. Seljaci pomno i svijesno upijahu onu vatru i onaj rodoljubni žar, koji omladinci sipahu u njihova srca, te oduševljeni izražahu na vidni način impulse svoga burnoga osjećaja. Svuda su jednoglasno prihvaćene rezolucije. Jugoslavensko naše pitanje tretirano je na pučki način, da bi se svaki seljak mogao da najsvijesnije uvjeri o njegovom velikom i lijepom moralu i ljepoti.

Ovime znatno naša nacionalistična braća udovoljavaju svojim dužnostima i u tome ljepome stvaranju terraina vidimo jak zalag za pospješno oživotvorenje naših Ideala.

Naš odgovor.

U dubrovačkom pravaško-klerikalnom listu „P. C. Hr.“ htjela bi naša gospoda, da u jednu ruku dadu pravo našem istupu i vidljivom narodnom radu (možda i radi spekulativnih kakvih razloga), dok s druge strane nazivaju smiješnim, što najodlučnije osudismo sve stranke, koje nas ni najmanje ne mogu u ovim kobnim časovima da zadovoljavaju. Kad bismo samo jednu od postojećih stranaka mogli da odobrimo, onda bismo time dali zlu svjedodžbu našem pokretu, koji tada ne bi imao one jake sadržine i veličine. Naš program „Narodnog Ujedinjenja“ tako je moralno visok i uzvišen, da se ne bi mogao ni u kojem slučaju ma ni u jednoj stavci da istovjetuje sa ovim banalnim i glupavim i sitnim tričarijama s taromodnih, nagodbeničkih i strančarskih zadržih programa. Mi hoćemo, da se narod ujedinimo na ovom jedino zdravom i istinskom programu, koji ne poznaje strančarstva, štreberstva, apatije, nemara i gnijilog frazerstva. Hoćemo čine, ne ćemo fraze: pokazasmo to već do sada. Odobrio nam je to cio narod. Tim putem udarismo i tim ćemo nepokolebivo ići makar nas stalo najvećih žrtava, jer smo svijesni svoje velike zadaće, koju sebi postavismo, da narodu pomognemo i otrgamo ovaj sramotni ropki život, a donesemo čovječansko pravo i Slobodu. Ovo naš odgovor i „Našem Jedinstvu“.

Narančić.

Naš drug Dušan Narančić, protjeran iz Zagreba na 5 godina tjeran iz svih škola Hrvatske i Slavonije, jer je naš, jer je karakteran i svijestan omladinac je ovog ponedjeljka u našoj sredini. Pričao nam je o našoj braći nacionalistima, koji su postali žrtvama bijednih sistema, o njihovim patnjama, nadama i hrabrosti. Donio nam je njihove pozdrave, iz one tamnice, u kojoj moraju da čame 3 godine, jer su Hrvati, jer su Srbi, jer nijesu paranoični ni štreberi, nagodbenjaci ni puzavci, već svijesni ljudi, puni ponosa i morala, puni prijegora za dobro potlačene nam Domaje. On je skoro tri mjeseca ležao među onim zidovima i naučio se je trpjeti za Ideju. Častimo se imati u našem krugu takvog dobrog druga. Poticao nas je na rad, te ganućem i ushitom pozdravljao je naš pokret, koji u sebi nosi obilježje onih istih težnja, radi kojih su Luka Jukić i ona jedanaestorica bila dovedena na optuženičku klupu. Veselio se je vidjeti u našem pokretu svoje drugove, pa nije našao riječi, kako da nam izruči onaj žarki i srdačni pozdrav naše braće iza rešetaka. Jako je odobravao pisanje „Naprednjaka“, koje mu je, veli, najbliže srecu.

Našim sumišljenicima diljem Dalmacije izručujemo od brata Dušana naš nacionalističan pozdrav.

Pozdravio nas je na rastanku sa riječima: „Do vijčenja na djelu!“, koji pozdrav mi namijenjujemo svima nacionalistima, jer je rad, ozbiljan i prijegoran jedino naša svrha.

Drugovi!

U ovom listu nalaziti ćete sve potrebno, u koliko vam služi za orijentaciju razvitka našeg pokreta i našeg rada. Zato širite svi ovaj list, koji je jedini u našim zemljama otvoreno došao u susret našem ozbiljnom i energičnom istupu. Pretplatite se svi na ovaj list i širimo našu štampu posvuda. Time ćemo znatno ojačati pokret i mnogo doprinijeti njegovom konačnom riješenju.

Iz svakoga mjesta šaljite nam vijesti o našem radu i izvješćujte nas o uspjehu naše akcije. To nek vam budu dvije prve i velike dužnosti.

Naši glasnici.

„Za Naciju!“ glasnik Ujedinjene Nacionalistične Omladine (za Primorje), izaći će kao almanah (prvi broj) u formatu Savremenika oko 20. ovog

mjeseca na Rijeci. Svaki će broj imati 50-60 stranica i vrijedit će 1 Kr. Požurimo se sa narudžbama. Obzirom na administraciju i uredništvo treba se obratiti na: Vladimira Čerinu, Via Verneda, Br. 1. I. kat. — Rijeka.

„Napredak“, srpski omladinski glasnik, izlazi u Beogradu dva puta na mjesec. Cijena mu je 2,50 Kr. Uredništvo i administracija nalazi se u Major Ilićevoj, br. 5. Svaki broj 10 para. Ovaj list naš je organ, apliciran na prilike u Kraljevini. Veoma je lijepo uregjen i preobilan lijepim sadržajem. Pretplatite se svi!

Dopisi.

Tribun, 29. IX. 1912.

Naš župnik robi ovgješnji puk nemilosrdno, ali u isto doba jako zanemaruje svoje dužnosti. Dok bez milosrgja traži redovinu, a jedan seljak mora da iz ustiju vadi, on otača naše selo bez zamjenika, tako da su dvoje bili ukopani bez sprovoda. Štor Mate ide u Beč, a puku kakogod bilo. Evo ti, puče, lijepa dokaza, kako klerikalcima i popima nije stalo ni do duše ni do boga, već do trbuha i džepa njihova.

To je jedini cilj popova, te jednom razumimo ih i otkrijmo njihove sramotne čine i svrhe.

Sinj, mjeseca septembra.

Što ima i nema u Sinju. Pošto sam i ja zavičajni pripadnik ovog dalmatinskog narodnog patenta nagragjena na ovomjesnim sudbenim izložbama kvrgastim dekoracijama kaznenog zakonika, obiljeva me, ko kakovu postariju gospogjicu iz tercijarskih redova, rumenilo stida i srama, kad se onako neljepo o mojoj rodnoj općini piše i govori. Molim vas stoga, da na temelju zakona o štampi ispravite, da općina sinjska ima svu silu živih i mrtvih svojih pristaša, a ja vam ih po savjesti bilježim ovim redom:

1.) — Franjevački samostan (uz sve pripadke i otpadke njegove);

2.) — Dušan Jurković, c. k. upravitelj poglavarstva u Sinju;

3.) — Bepo Franić i Miše Gulić (onaj, koji je na zadnjim izborima kričao: „Živio naš narodni — zakupnik!“);

4.) — Odvjetnička kancelarija D.r Ivana Marovića.

Ovo su sve pripadnici po prirojenoj srodnosti svojih plemenitih duša, dok iz službenih obzira amo spada:

1.) — Cijelokupni zbor varoških pometaća;

2.) — A. O. Perla, ravnatelj svega općinskog reda (pardon: ureda) u Sinju.

Megju „lanjske“ napokon pristaše, vrhovni cimer pravaštva u Sinju ubraja g. Matu Lovrića, opć. činovnika i dobioca ovogodišnje alke, nu pošto im je on u ovom pitanju vlastoručnim „šupljim bobom“ izbio u jedanput pravaško oko, to im proporučujem, da odsele na ovakav način ne uporabljaju šestu zapovjed božju. Evangjeoski slijepci! — rekao bi Ivan-Krstitelj (ne apoštol) Tilić. — (svršetak). J. a. n.

Makarska.

Fin. nadstražar Mišina radi skandaloznog dogajaja na sprovodu njegove kćeri, tužio je krivce, a saslušanje vodi savjetnik Gelineo. Jer se pak tiče biskupa, svjedočanstvo oružničkog stražmeštra ne vrijedi. Baš je ovo lijepa pravda. Nastoje spasiti biskupa iz neugodne situacije. Naknadno ćemo se opet osvrnuti na ovaj proces. R.

Dubrovnik, 2. oktobra 1912.

D.r Smolčića zapalo ravnateljstvo, pa u svojoj oholosti dovodi nekakve strane bolničare, koje nikako ne možemo razumjeti. On je Sušteršićevac, pa je i razumljivo zašto i Sušteršićeve zemljake namiješta. To nije lijepo za naš grad, jer ima i

VELIKA ZLATARIJA

GJURO PLANČIĆ

VIS STARIGRAD VELALUKA

BOGATO SNABDJEVENA PODRUŽNICA

52-42 - - ŠIBENIK. - - -

NAPREDNJAK

List hrvatske pučke napredne stranke.

Pretpлата: na godinu Kr. 5.— Na pò god. Kr. 2.50. Za inozemstvo suviše pošt. trošak.

IZLAZI SVAKOG PETKA

Izdavač: vlastnik i tiskar Pučka Tiskara

Pretpлата šalje se administraciji. Pisma šalju se uredništvu Rukopisi se ne vraćaju a neplaćeni se listovi ne primaju. Oglas se računaju na 16 para po peti redak za više puta

SE NE VRAĆAJU. - POŠILJKE NEPLA- NE PRIMAJU SE. - - E RAČUNAJU 16 PA- ETIT RETKU, A ZA TA PO POGODBI. NJA I ZAHVALE 20 A PO RETKU. - - -

INAJSTIĆ.
Ilijadica i drugovi

naših ljudi. Samo ističemo one dogadjaje sa sestricama... Valjda se boji, da se „razza“ ne promijeni. Naš doktor se tuži na D.r. Katića, svog asistenta, da ne vrši svoju dužnost, da sebe kako ispriča. U bolnici je neki čudnovati zapt, a sestrice, osobito Hermina, prave liječničke stvari (n. pr. vade zubove), te je zato ova bila i tužena od g. D.r. B. Martecchini-a i osujena na 5 Kr. globe. Važno je, da D.r. Smolčić malo vremena stoji u bolnici. X.

Vijesti iz grada i okolice.

Pijani poljar. Javlja nam jedan naš težak, da je nedavno vozeći se iz Skradina u Šibenik kolima, bio bezobzirno i upravo divljački napadnut od poljara Jere Livakovića, tako da je taj poljar, i ako ga je težak mnogo molio, da se makne s puta, nasilno htio zaustaviti kola. Iz obzira primio je taj težak jednog bolesnog poljara u kola, a upravo je na čudo bio sa pijanim Jerem, koji se je jedva na nogama držao. To nam javljaju i upozorujemo gospodu pravaše, da jednom mora tome biti kraj.

Župnik Ljubitovice Don P. Gjirić moli nas, da ispravimo našu vijest, da od Boraje do Ljubitovice nema 13 klm., nego 6; da od Ljubitovice do Suhog Doca nema 10, nego 5 klm.; da kod župnika nema „gospodarica“, već župnikov nećak, koji je kazao nosiocu, da je župnik otišao po poslu do župnika suhodolskog; da nije župnik uzrok što nije bilo one negjelje mise u Sv. Grigura, te da je župnik došao na vrijeme da ovrši službu božju, ali da su to zapriječili drugi; da nije župnik pobjegao „svojoj gojnoj gazdarici“; da nije Ilija Budimir otišao „Bogu na razgovor bez ispovijedi“, već da ga je župnik u pravo doba ispovijedio. (A šta ti veliš na to, Ilija Budimire? Ode li mi ti bogu na razgovor sa ispovijegu ili bez nje? Op. ur.)

Škola glasovira i violina započela je prvim oktobra u društvu „Kolo“. I ove se godine upisao lijepi broj mladića i djevojčica, koji marljivo i uspješno polaze vježbe okorišćivanjući se glazbenim znanjem i sticanjem ukusa i finijeg osjećaja. Preporučamo ovu školu osobito mladim učenicima i učenicama, koji su prvi pozvani da odgoje glazbom svoj duh i osjećaje. Poučavanje je svake večeri u društvenim prostorijama na 6 sati, gdje se istodobno primaju novi učenici.

Na čast istini. Od naših ljudi dobivamo pouzdane informacije, da je g. Ante Grubišić, trgovac omiški čestita osoba i uvjereni pristaša naše stranke, te da se proti njemu ne može ništa sramotna i nepoštena iznijeti.

Dok s radošću primamo ovake informacije, donosimo ih ovdje rado, e da ispravimo jednu bilješku u našem listu, usljed koje je g. Grubišić izgledao u sasma drugom svijetlu. A, ako je pak ona vijest bila po našeg (uvjeravaju nas zaslužnog) pristašu nepovoljna, nije posve ni naša krivnja, već je po tome doprinio i on sam nehotice time, što je, po našem uvjerenju, stao u omiškim stvarima na onu stranu, gdje kao uvjeren napredak ne može da stane, a moguće je u dobroj vjeri bio i izrabljen.

Mi g. Grubišića svjetujemo, da otvori dobro oči i dozivljemo mu u pamet ono, što je čuo od nas u razgovoru s nama onako iskrenom i otvoritom. Dok pak omiške stvari budu kakve su, šibaćemo ih nemilice i dalje.

Slavomir Modlitba, poštarski činovnik, vršeći svoju tešku službu, preminuo je prošle subote. Vesela njegova narav, dobrotu i susretljivost osvajali su srce svih, koji su stupili s njime u bliži doticaj. Njegova neprisljerna otmenost i iskrena uglagljenost društvenih forma stekloše mu nebrojene znanice i prijatelje, koji žale za njegovom naglom i preranom smrću, te se iskrenim saučesćem pridružuju boli bijedne udovice. Na lijepom sprovodu bilo je zastupano mnogobrojno općinstvo svih staleža. Našem dobrom prijatelju Slavomiru i vjernom drugu mir i tih pokoj, a odličnoj udovici topli izraz najdubljeg saučesća.

Priopćeno. *)

Gosp. M. Lukiću, činovniku „Providnosti“ u Omišu.

Mišljah, da iznad para, koje primete, stoji Vaš ponos i poštenje i zato sam na ovo pitanje i apelirao. Prevarih se!

*) Za sadržaj članka uredništvo ne odgovara.

Ne samo što izvrćete, da sam ja naime došao pregledat zapisnik sjednice uprave, nego ustvrdiste još jednu laž.

Kažete, da ja nijesam došao 21. kolovoza da pregledam zapisnik skupštine, već 25. srpnja u 4 dotično 5 sati popodne.

Gospodine, — lažete!

A da lažete evo dokaza:

Baš 25. srpnja, ja sam u 4 ure popodne bio već na putu za Split. Sa mnom je u društvu na parobrodu bio M. P. Don Ante Dragošević i gosp. Frane Pivčević, financijski stražar iz Omiša. Pozivljem se na njih. A da sam prispio istog popodneva u Split, a povratio se sutradan 26. popodne u Omiš, svjedoci su mi ugl. obitelj D.r. Nagy-a, gosp. Vlade Čerina i gosp. Anselmo Skrivanić.

Pogijte i do agencije „Dalmatie“. Tamo ćete naći u matici putnih karata, da je toga dana bila izdana popisna putna karta za učenika iz Omiša do Splita.

To sam bio ja!

Kažete: da sam došao drugi dan iza kako bi mi bio uručen list od „Providnosti“. Po Vašem računjanju taj sam list primio 24. srpnja. Ovo sam pismo primio istom 26. srpnja, kad sam se povratio iz Splita, a to zato tako kasno, jer je lutalo do Imotskoga, pa natrag. Radi ovoga Vas upućujem na listonošu gosp. Ivu Čučuka. Pitajte ga!

Pitam Vas, osim toga što sam bio otsutan, kako sam mogao doći 25. tražiti zapisnik uprave (sic!), kad do tada još nijesam ni znao za sadržaj onog zlatnog pisma „Providnosti“, na koje M. Marušić još uvijek, kò zaliven, šuti?

A da sam uprav 31. kolovoza bio u „Štedionici“, da pregledam zapisnik skupštine od 28. srpnja, a ne uprave (što me niti interesiralo nije, i što znadijah, da je ludo tražiti isti, jer mi se ne može dati), svjedoci su mi gg. Mirko Benković, I. Uglešić, Josip Baučić, c. k. bilježnik, s kojima sam čas prije nego sam otišao o tomu govorio!

Je li Vam dosta?

U onoj nesretnoj kući na prizemlju, gdje je tolika trulež i gnjiloća, mislio sam, da ste Vi, ostali netaknuti od smrdljivog zadaha. I Vas je obuhvatio. I Vi se upustiste u laž, da ustvrdite laž.

Čovječe, trgni se, jer iznad para stoji poštenje!

Čini mi se kò da čujem kakovog propovjednika čitajući uvodne riječi Vašeg „Priopćenog“. U ostalom moglo bi Vas se i citirat kò velike duhove Smilesa i slavne propovjednike Lacordaire-a. Dakle počnimo:

„Prva pak izmještaju glavnih ljudskih mana je laž. Ona je tako ružna i sramotna, da nema toliko bezobzirna čovjeka, koji se ne bi bar nešto zastidio, kad ga se u njoj uhvati.“ (M. Lukić u „Našem Jedinstvu“ od 3./X. 1912. br. 119.)

Ove Vaše riječi vraćam Vama, jer idu samo Vas!

Omiš, 8. oktobra 1912.

Stijepo Vukušić,
cand. jur.

Javna zahvala.

Prigodom nesreće, koja nas je nenadano zadesila naglom smrću mile nam supruge odnosno majke

ANE TICULIN,

osjećamo se obvezanima, da i ovim putem iskazemo čustvo naše harnosti g. n. g. Don Vici Karagjoli, koji je onako iskrenom zauzetnošću davao duhovne utjehe miloj nam pokojnici, nastojeći da joj olakša posljedni teški smrtni čas. Isto takovu harnost dužni smo g. D.r. Caci, liječniku, koji je uložio sve svoje sile, da pokojnicu otme nemilost smrti ili bar ublaži boli njene. Hvala naša i prag. Don Bati Šizgoriću, koji je iz prijateljske pobude odlučio da odsluži misu na upokoj duše pokojnične, a tako hvala i svim drugim gg. prijateljima i zncancima, koji prisustvovanjem pogrebu, obolom na korist raznih društava ili inače iskazaše počast dobroj pokojnici.

Šibenik, dne 11. tek. 1912.

Ante Ticulin, suprug i djeca.

Najnovije vijesti sa ratišta.

Boj kod Berana traje drugi lan. Osam bataljuna turske vojske potisnuto iz Berana. Turci se dadoše u mah iti bijeg.

Uz crnogorsku i srpsku granicu razvijaju se velike bitke. Boj je veoma intenzivan.

Crnogorski poslanik u Carigradu izjavljuje, da će odmah ostale balkanske države iza postupka Crne Gore navijestiti rat Turskoj. Ratne operacije već dobiše svoj principijelni karakter.

Iz Moskve javljaju, da 20.000 ruskih dobrovoljaca ide u srpsku vojsku. Ruski je narod veoma oduševljen i novine energično pozivlju vladu i narod na pomoć balkanskoj federaciji.

Prekjučer su srpske čete prešle granicu Sandžaka, te izmjeđu srpskih i turskih četa došlo je kod Djakove do okršaja.

Srpski ministar predsjednik Pašić izjavio je, da će sve akcije velevlasti oko održanja mira ostati bezuspješne, jer da su sve četiri države čvrste odluke, da nikako ne demobiliziraju vojsku.

Turci brojnim četama dopriješe do Podgorice, ali usljed junačke navale Crnogoraca povukoše se brzo. Kralj Nikola nalazi se u logoru kod Podgorice. Svojom plamenitom besjedom potakao je Crnogorce na sveti srpski rat. Narod pun odlučnosti i žara.

Bitka kod Gusinja. U Carigradu velik pokolj kršćana. Očekuje se gorčan protest veselila.

Očekuje se naviještenje rata Srbije, Bugarske i Grčke, sigurno za danas.

Srpska vojska prešla je već granicu kod Javorplanine. Bugarske čete takogjer, prema zadnjim vijestima, prodriješe na tursko zemljište.

Nova Varoš u Novom Pazaru pobanila se i otjerala Turke.

ZIMSKJE I LJETNJE MAJE

po uzoru ratne mornarice,

podgaće (mudante) iz same vune pletene kao i maje uz cijenu:

zimske maje po K 6-50

zimske podgaće po K 7-—

ljetnje maje po K 3-—

Šalje uz poštansko pouzeće

ANTE TRANFIĆ — PULA.

5-5

NAJBOLJI ČESKI PROIZVOD

JEFTINE PERINE

1 kg. smedje dobre, ugladjene po 2 K., bolje po K. 2.40; prve vrsti pola bijele K. 2.80, bijele K. 4.; bijele pahuljaste K. 5.40; 1 kg. vrlo fine, bijele kao snijeg, ugladjene od K. 6.40 i K. 8.; pahuljica smedjih od K. 6 i 7; bijele, fine K. 10; najfinije pahuljaste sa prsjiu 12 K. Ako se naruči 5 kg. šalje se franko.

Gotove postelje od crvenog, modrog bijelog ili žutog naukinga, jedna peča 180 cm. duga, 120 cm. široka sa dva jastuka svaki 80 cm. dug, 60 cm. širok, napunjena sa novim, smedjim trajnim pahuljastim perinama K. 16, na pola pahuljastih K. 20, pahuljastih K. 24; pojedine peče K. 10, 13, 14 i 16. Jastuka K. 3, 3.50, 4. Peča 200 cm. dugih 140 širokih K. 13, 14-70, 17-80, 21. Jastuka 90 cm. dugih 70 cm. širokih K. 4-50, 5-20, 5-70. Podpeče jakoga gradla 180 cm. dugih, 116 cm. širokih K. 12-80, 14-80.

Šalje se poduzećem počam od K. 12 franko. Izmjene su dozvoljene. — Za neodgovarajuće vraća se novac.

Potpune cijenike besplatno i franko. 3-15

S. BENISCH u Deschenitzu, br. 951 — Češka.

ponos Milanaca ipatičan, kao što ki ponos, ali je ostojan divljenja, in; on je plamen, e, on je moralna čudnovatu aktivaj radi mnogih ajživahniji, najuje, -duguje svoj

risiti, ako mogli alno čuvstvo, naći alijani bili psihiamo prema svom nego najvećma evo to je baza

na logično izviru, gi tijekovi unu- ke. Nacionaliste ferentni naprama politike i nekomu iga kao ispraznim vcima. Sada, a da e pred nekoliko estellini objeloda- lia " nekoliko čla- rugi irendetizam", upirao u dužnost, pitanja Podneva

oslobodimo one manja, a svi znaju, u svojoj veoma knjigama, u kon- ra, nije nikad za- itanja i probleme e razlika izmjeđu e bave ovim pro- cijonalista), samo ene stranke kon- života cilj samoj vlja svrhu nacije n naime hoće — njegovu misao, a

seoske djece s kojom ptica, razuzdan kao šao čas poslan od sposobnost stvaranja razvijati, učiti zanat, umjetnički izražaj. iti preslice s konča- u vretenca izdpušti rno olova, da zvuci aricu ili dragu kojoj e vježbati se gradeći Bosne, što je stradao kiteći je izragjenom ma. Ta drvena obuća a starcu: žuljala je ar onda načini šljaku buvene; u toj prvoj rirode momče je po- o osjećanje forme i ičku inteligenciju. Za- ića, Antu Starčevića, izrezujući ih u drvetu; ije u drvetu, zatim u

om čudotvorcu čak i gje u zadarskom „Na- o darovitom pastiru, iue poticao je vije-

OBJAVA

Čast mi je staviti do znanja mojim štovanim mušterijama i cienjenom občinstvu da sam moj „Hotel Krka“ premjestio na nje-

MARKO MARKOVINA

SPLIT

TELEFON 93.

Skladište i zastupstvo

Peći i šparherda.

OGLAS

Gradjevno Poduzeće

Petar Blasoffi & Frano Škoton

Ispitani nadzidarski majstor u ŠIBENIKU

OBJAVA

Čast mi je staviti do znanja mojim štovanim mušterijama i cienjenom občinstvu da sam moj „Hotel Krka“ premjestio na njegovo staro mjesto, to jest gdje se je u zadnje vrijeme nalazio „Hotel Velebit“ koji sada prestaje.

Preporuča se naklonosti starih prijatelja i cienjenog občinstva, koji će u „Hotelu Krka“ naći sve najmodernije konforte.

Sa veleštovnjem
FRANE CRLJENKO

10

MARKO MARKOVINA

SPLIT

TELEFON 93.

Skladište i zastupstvo

Peći i šparherda.

Eternita,

Cijevi, dimnjaka i pločica keramike □

Stakala, prostih i ornamentalnih □

Papendeka tankog i debeloga Zahoda porculane i t. d. 44

OGLAS

Gradjevno Poduzeće

Petar Blasoffi & Frano Škoton

Ispitani nadzidarski majstor u ŠIBENIKU

poduzimlje syaku vrst gradjevnih radnja i popravaka. Specijalista u gradnji štednjaka (Sparherda) i peći za sobe.

Poduzimlje čvrste radnje u cement beton (Eisenbeton) bez potrebe željeznih greda, sa posebnom kancelarijom za nacрте i trebov-nike u kući Pasini put Suda. 31

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA — PODRUŽNICA ŠIBENIK

Centralka DUBROVNIK. Podružnica u SPLITU i ZADRU - DIONIČKA GLAVNICA Kr.

2.000.000 - PRICUVNA ZAKLADA U PRITIČI 250.000

BANKOVNI ODJEL

PRIMA ULOŽKE NA KNJIŽICE U KONTO KURENTU I ČEK PROMETU; ESKOMPTUJE MJENICE, OBAVLJA INKASO, POHRANJUJE I UPRAVLJA VRIEDNINE, DEVIZE SE PREUZIMLJU NAJKULANTNIJE. IZPLATE NA SVIM MJESTIMA TU I INOZEMSTVA OBAVLJAJU SE BRZO I UZ POVOLJNE UVJETE

MJENJAČNICA

KUPUJE I PRODAJE DRŽAVNE PAPIRE, RAZTERETNICE, ZALOŽNICE, SREĆKE, VALUTE, KUPONE. PRODAJA SREĆAKA NA OBROČNO ODPLAĆIVANJE. OSJEGURANJE PROTI GUBITKU ŽRIE- BANJA. REVIZIJA SREĆAKA I VRIEDNOSTNIH PAPIRA BEZPLATNO. UNOVČENJE KUPONA BEZ ODBITKA. -----

PAPIRNICA

JURAJ GRIMANI

ŠIBENIK

Pribor za pisace strojeve svijuh sistema.

Razglednica i svih ostalih kancelarijskih predmeta. Svi školski risači i pisaci predmeti.

Gritzner Šivači Strojevi

Kao za kućnu uporabu i vezivo — tako za svaku industrijalnu radnju najbolji.

Gritzner Koturače

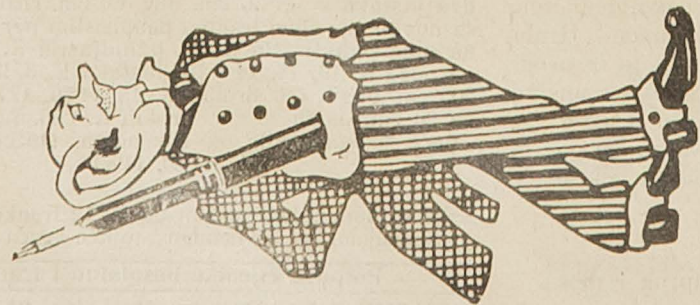
odlikuju se već od godina čvrstoćom i kvalitetom materijala.

Svakovrsne Igračke i

Bijouterije.

52-45

Automatična olovka i pera

Penkala

PIO TERZANOVIĆ

Šibenik

Velika zaliha za ljetnu sezonu

MUŠKIH ODIJELA

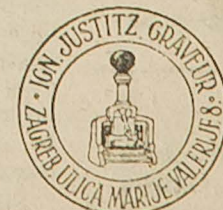
Najmodernijeg kroja uz vrlo

umjerene cijene

52-41

NE BOJI SE UTAKMICE.

PRVA ZAGREBAČKA TVORNICA

pečata iz mjedi i gume za urede. — Tvornica email tabla i tablica.

Strojevi za numeriranje i t. d.

Glavno zastupstvo za Dalmaciju: 38

Petrić Ljubomir - Split